

Stockholm den 8 januari 2014

Till
Kulturdepartementet
Enheten för konstarna
Att: Departementssekreterare Sofi Knutas
103 33 Stockholm

Sveriges Läromedelsförfattares Förbund (SLFF) har genom remiss 2013-10-07 (Ku 2013/1755/KO) beretts möjlighet att lämna yttrande på Lättlästutredningens betänkande Lättläst (SOU 2013:58)

SLFF är huvudorganisation för Sveriges Läromedelsförfattare i alla ämnen, för alla målgrupper från förskola till högskola och universitet. Vi är en upphovsmannaorganisation med drygt 1 600 medlemmar. Vi bevakar läromedelsförfattarnas rättigheter samt förhandlar och träffar ramavtal. Som huvudorganisation utlöser vi även avtalslicens i enlighet med upphovsrättslagen och är därmed medlemsorganisation i tre kollektiva upphovsrättsliga förvaltningsorganisationer: ALIS – Administration av litterära rättigheter i Sverige, Bonus Presskopia och Copyswede. Vi innehar medlemskap i KLYS – Konstnärliga Litterära Yrkesutövares Samarbetsnämnd, Nordiskt Författar- och Översättarråd och European Writers' Council samt ingår i nätverken Kulturskaparna, den Nationella Skolbiblioteksgruppen (NSG) och Svensk Bokkonst.

Inledande synpunkter

Sveriges Läromedelsförfattares Förbund (SLFF) anser att det är positivt att frågan om lättläst lyfts fram och diskuteras och att alla berörda ges tillfälle att yttra sig. Det är en demokratisk rättighet att alla människor kan ta del av böcker, nyheter och information – frågor som berör samhällets grundvalar – och härigenom känna delaktighet. Vi lever i en föränderlig värld vad gäller medietvecklingen med multimodala texter och multimedier. Förhållandet text och bild förtjänar att poängteras. Många av SLFF:s medlemmar är författare av läromedel med inriktning mot läsinlärning och Sfi-material. Det är viktigt att till åtgärder för att främja läskunnighet och läsförståelse också beakta och stödja framställning av anpassad litteratur för läsfrämjande.

Under det senaste året har flera signaler framkommit om de problem samhället står inför beträffande bristande läskunnighetsförmåga och de konsekvenser detta har för individen och samhället. I oktober presenterades **PIAAC**-studien, som mäter befolkningens läsförmåga, vilken visade att 13 procent av Sveriges vuxna befolkning bara klarar av att läsa de allra lättaste texterna. Senare kom **PISA**-undersökningen som visade på en oroande nedgång beträffande förmågor hos landets 15-åringar. Det finns ett klart samband mellan låg läsförmåga och lågt deltagande i arbetsliv och samhälle, ett faktum som möjligen kan avspeglas i valdeltagandet senare i höst 2014. Desto större anledning att gå igenom hur man kan underlätta för lässvaga grupper både inom och utanför skolans värld.

Centrum för lättläst

Den statliga stiftelsen för lättläst nyhetsinformation och litteratur, Centrum för lättläst, inrättades 1987. Verksamheten beskrivs ingående i kapitel 4.1.1 på sidorna 55–64. Genomgående i utredningen framhäver utredaren CFLL:s kvalificerade arbete sedan närmare 30 år och den kompetens som finns inom stiftelsen. SLFF finner det förvånande att utredaren därför föreslår en sammanslagning med MTM, som beskrivs under kapitel 4.1.2 på två sidor, som den myndighet CFLL bör slås samman med. Vad beträffar den kompetens och det verksamhetsområde som CFLL företräder föreligger snarare mer gemensamt med SPSM kapitel 4.1.7, med sitt uppdrag om anpassning av läromedel och inriktning mot skolområdet som även är en försvarlig del av CFLL:s verksamhet.

SLFF bedömer att de förslag som utredaren lägger fram, vilka synes grunda sig på organisatoriska och skattemässiga hänsyn, snarare än pedagogiska/utbildningsmässiga, inte är rätt väg att gå.

Överväganden och förslag om organisation av statens insatser för lättläst

6.3.1 Statens insatser för lättläst överförs till MTM

SLFF ställer sig tveksam till förslaget. Som framgår av ovanstående har CFLL inom sig den kompetens som behövs för att på egen hand utvecklas till ett nationellt kunskapscenter, möjligen med förstärkning av personal inte minst med forskarinriktning. Ett tätare samarbete med didaktiska institutioner inom högskolevärlden torde också främja verksamheten.

6.3.2 Nationellt kunskapscenter

SLFF välkomnar förslaget om ett Nationell kunskapscentrum, där vi finner att Centrum för lättläst bör vara det självskrivna navet.

6.3.3 Målgrupperna för lättläst

SLFF avstyrker förslaget.

SLFF håller inte med om utredarens förslag om indelning av målgrupper. Vi tror att det är olyckligt att frånga regeringens utstakade funktionshinderspolitik med strävan mot inkludering och tillgängliggörande. Att urskilja personer med större eller mindre lässvårigheter är synnerligen svårt då målgrupperna nästan alltid går in i varandra. CFLL tar med sin verksamhet i LL-förlagets böcker och 8 Sidor ansvar för grupper som nyanlända svenskar och läsobenägna tonårspojkar och det vore olyckligt om detta ansvar togs bort.

6.3.4 Information och marknadsföring av lättläst

SLFF tillstyrker förslaget.

6.3.5 Brukarråd

SLFF tillstyrker förslaget.

6.3.6 Bevaka teknikutvecklingen

SLFF tillstyrker förslaget men vill samtidigt påpeka att det är av yttersta vikt att fokus läggs på att textformat avseende språk och illustrationer i samverkan ska framhävas. Det är viktigt att texter görs tillgängliga för målgrupperna genom att anpassa dessa på det sätt som experterna inom CFLL gör.

6.3.7 Lättläst nyhetsinformation

SLFF avstyrker förslaget.

Delar av nuvarande målgrupp för CFLL skulle enligt förslaget stå utan tidning. Nuvarande uppdrag mot skolan föreslås upphöra. Skolan är det område där 8 Sidor för närvarande har en klar majoritet av sina läsare.

6.3.8 Lättläst litteratur

SLFF avstyrker förslaget. Utbudet av lättläst litteratur på marknaden riskerar att minska betydligt med det föreslagna ändrade uppdraget.

Färre lättlästa titlar för färre personer skulle bli konsekvensen om utredarens förslag går igenom. LL-förlagets utgivning av lättläst litteratur har som vi förstår det uppskattats mycket, inte minst inom skolområdet. Bokutgivning kräver erfarenhet och kompetens vilket LL-förlagets kvalitativa utgivning givit många exempel på. Att införa en 18-årsgräns för den fortsatta bokutgivningen ställer SLFF sig mycket tveksam till. Det är vidare av stor vikt att förlaget även fortsättningsvis ger ut böcker i tryckt form. För många av de grupper som LL-förlaget vänder sig till är just den tryckta boken nödvändig. Förlaget ger även uppdrag åt etablerade författare att direkt skriva för målgrupperna och anpassar inte bara litteraturen till lättläst format.

6.3.9 Lättlästtjänsten avknoppas

SLFF avstyrker förslaget i sin nuvarande utformning.

Samhällsinformation är en viktig del av det föreslagna kunskapscentret och eftersom CFLL har den samlade kompetensen för detta föreslår SLFF att stiftelsen får ha kvar verksamheten.

6.3.10 Lättläst i skolan

SLFF avstyrker förslaget.

Skolan i alla dess former är det viktigaste verksamhetsområdet för Sveriges Läromedelsförfattares Förbund. CFLL har i sitt uppdrag att främja och utöka utbudet av lättlästa nyheter och böcker för skolbruk. CFLL har med sina olika kompetenser nära samarbete med särskolor, SFI, specialsolor, skolbibliotekarier etc. vilket leder till aktuell kunskap om användarna. Via pedagogträffar, läromedelsutställningar utbyts erfarenheter med skola/utbildningsområde som kommer till gagn för användning av böcker och 8 Sidor. SLFF ser med oro på konsekvenserna av ett genomförande av förslaget.

6.3.11 Samhällsinformation

SLFF tillstyrker förslaget om att Handisam får uppdraget att ha tillsyn över kvaliteten och tillgängligheten vad avser myndigheternas samhällsinformation på lättläst.

Avslutande synpunkter

SLFF föreslår en **återremittering** av utredningen om Lättläst. Utredningen lägger fokus på organisation snarare än fördelar för samhället och de individer som närmast är berörda av den föreslagna omorganisationen. Utredaren har inte i tillräcklig utsträckning beaktat konsekvenser av utredningsförslagen och såvitt vi kan bedöma ej heller gjort analys av de ekonomiska konsekvenserna av densamma.

Sveriges Läromedelsförfattares Förbund

Wiwi Ahlberg
Förbundsordförande

Lena Odeldahl
Vice förbundsordförande